

Kulturvandring/Hälsoslinga i Grästorps kommun

5,5 km

Kulturvandring och Hälsoslinga

Hälsoslingan markeras på kartan med bokstäver A-K

Kulturvandringen & Hälsoslingan är en kombinerad slinga där du både kan promenera och samtidigt få en inblick i Grästorps nyare historia. Slingan är uppbyggd så att alla har möjlighet att gå den, gammal som ung. Den är lättpromenerad och följer gångvägar runt alla centrala delar av Grästorps samhälle. Slingan har en total längd på 5,5 kilometer. Efter varje 0,5 kilometer finns en skylt uppsatt så du kan följa hur långt du gått. Du kan starta och avsluta var som helst på slingan då dessa skyltar sitter utmed hela sträckan. På kartan är halvkilometersskyltarna märkta med bokstäver (A-K).

De historiska platserna är märkta med siffror (1-40) och du kan läsa här om de markerade platserna. Historiken uppdaterades under 2014 och guidar dig genom Grästorps nyare historia.

Parkering: Vid Ekarnas motell, vid Rv47 och västra infarten till Grästorp finner du en bra parkering. Där finns även en informationstavla med samlad information om våra vackra promenadleder som sträcker sig runt om i Grästorp.

Det går utmärkt att börja gå Kulturvandringen och Hälsoslingan vid parkeringen. Gå upp på bron österut och passera ån Nossan. Därefter finner du Ågatan som är markerad som led på kartan. Du kan även välja att parkera på torget vid Kulturhuset. Ha en trevlig vandring!

Välkommen att kombinera en vandring genom Grästorps historia med motion i vacker miljö.

Kulturvandring:

Kulturvandringen markeras på kartan med siffror 1-40

1. Ambjörnsgårdens ursprungliga placering. Gården har namn efter korpral Ambjörn Jonsson och är äldre än 1600-talet. Namnet kom efter en av ägarna som fanns här på slutet av 1600-talet.

Ambjörnsgården låg bredvid Jon Jespersgården. Den ursprungliga Ambjörnsgården delades upp i fyra delar. Idag finns här en pizzeria.

2. Jon Jespersgården fick namn efter ryttaren Jon Jespersson som bodde här i slutet av 1600-talet och var ägare till gården. Idag finns det ett företagshus med optiker, frisör och gym nära gårdens ursprungliga placering.

3. Brandstationen är från 1931 och i samma byggnad fanns även polisstationen fram till 1960. Polisen hade tjänstebostad på andra våningen. Grästorps brandkår tillkom på 1880-talet. 1931 flyttade man in i detta nybyggda hus. Brandstationen byggdes om och till 1968. Ny utbyggnad med larmcentral och tvätthall skedde 1987.

4. Mejeri och bryggeri fanns i hyreshuset vid järnvägen. Huset byggdes 1874. Från garveriet kom en karakteristisk lukt. Forsells mekaniska startade här. Det gamla mejeriet konkurrerades ut av ett nytt. Idag ombyggt till ett hyreshus.

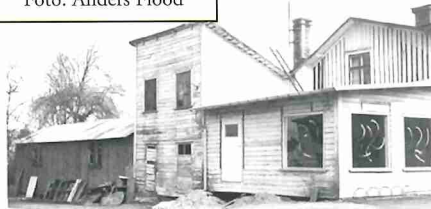

5. Rydholmska huset är en av de äldsta byggnaderna i Grästorp. Här hade dr. John Qvänsel privat läkarmottagning. 1943 köpte syskonen Rydholm huset. Huset byggdes på 1870-talet.

6. Plåtslageri och gasverk samt matserveringen Lillbaren låg tidigare i kvarteret Bleckslagaren. Det var en äldre byggnad som byggdes till 1904.

Foto: Anders Flood

7. Koppartrans/Texaco var en bensinstation med tillhörande bilverkstad som låg alldeles i kurvan på Storgatan. Innan Texaco var det spannmålshandel sedan 1800-talet. Idag är här ett grönområde.

8. Gamla apoteket var det första apoteket i Grästorp. Huset byggdes 1875 med gård till, som hette Stora Viktorslund. Där har det varit flera verksamheter. Huset var tillbyggt och där fanns frisör och landsfiskalskontor. Huvudbyggnaden var även bank. Huset är idag rivet.

9. Sandéns gjuteri var mest känt som Solbergs cementvarufabrik. Huset byggdes i början av 1900-talet. Där tillverkades bland annat foderhissar som såldes över hela landet. Gjuteriet brann ner 1938.

10. Smedja låg tidigare längs Storgatan och var ursprungligen en gårdssmedja som flyttades hit omkring 1920.

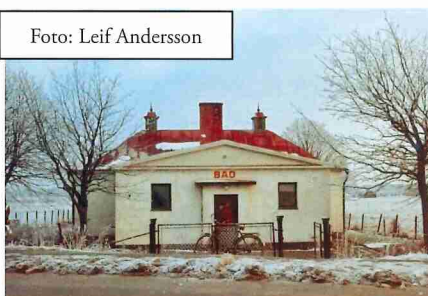
11. Snickerifabriken byggdes 1906. Man tillverkade dörrar och fönster. Snickerifabriken brann ner 1956.

12. Stenhuggeriet gjorde främst gravstenar. Bröderna Fribergs Stenhuggeri startade här 1928.

13. Bryggeriet låg ungefär där Shell finns idag. Det startades 1937 av John Skoog. Han körde under många år ut svagdricka i bygden. John var en uppfinningsrik man och konstruerade bland annat en så kallad grislampa - en värmelampa som blev mycket populär bland lantbrukarna. Han vann även pris på en uppfinnarmässa i Paris för en tång. Tillsammans med brodern Erik lade han grunden till Bejs industri - förkortning av bröderna Erik och John Skoog.

14. Varmbadhuset byggdes på 1930-talet av svenska Shell för bensin och oljor. 1940 byggde försvarsmakten om huset till ett badhus. Det upphörde som bad i slutet av 1960-talet. Under 1970-talet var det tidvis bostad för pensionärer. Huset revs 1982. Idag finns endast träd kvar.

Foto: Leif Andersson

15. Odenslundsområdet. Här fanns både en fotbollsplan fram till 1952 och en landisbana där GIK spelade sina första matcher. Här hölls årliga hästpremieringar samt ibland även cirkusar och tivoli på 50-talet. Idag finns glasmästeri och kommunförråd här.

16. Gravfält. Här ligger ett flertal gravar. Innan man på 1930-talet fick reda på att det var ett gravfält var det längst upp en festplats med dansbana. Gravfältet är troligen från bronsåldern.

17. Runsten finns nedanför gravfältet vid Stora Västölet och är väl värd att se. Stenen är från runt 1000-talet. Den har varit söndersprängd i fyra delar och lagad med järnkrampor omkring 1870. Runorna är tydda till: "Tora gjorde denna vård till minne av Germund, sin make, en förträfflig man, broder till Fridlev". En annan runsten med Tors hammare från 800-talet finns nedanför industriområdet i Bjärby, i kanten på Lärkegapets åker.

18. Farmol låg på Järnvägsgatan och drevs av Gösta Rimér och Bengt Blad. De gjorde sjukvårdsartiklar som gasbindor, plåster m.m. Byggnaden uppfördes 1947.

19. Ingenjörsvillan byggdes av Nils Maurits Malm och hustrun Hulda 1939. Malm hade världspatent på silar till pappersindustrin och sålde bland annat till Ryssland och USA. Idag finns flera olika företagskontor i den vita villan.

20. Knutsilsplåtar uppfördes 1928. Idag finns Återvändan här. Se ovan nr. 19. Malm startade företaget 1924.

21. Forsells mekaniska verkstad startades 1924 av Waldemar och Adolf Forsell. Man tillverkade en båtmotor som kallades Forsmotor samt motorer till tröskverk. Båtmotorerna var välkända, framför allt runt Väneren. En stor säljare för industrin var planskivor.

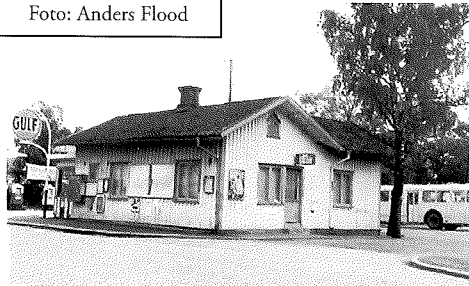

22. Gamla brädgården låg på Drottninggatan. Det var en trävaruaffär och på området fanns ett industrispår. Det var egentligen en lagerlokal från 1920-talet men det fanns även en mindre kontorsbyggnad. Gick sedan upp i Grästorps Trävaruaffär.

23. Blindskolan byggdes klart 1913 och låg på Kungsgatan 2. Det var en underavdelning till skolan i Vänersborg. Den var igång 1913-1917 och blev sedan en pappershandel. Det var två byggnader. Dels den som var själva blindskolan. Sen byggdes en sidobyggnad till, som kallades arbetshemmet där det var terapiverksamhet. Inne på gården, en trappa upp, låg accidenstryckeriet. Det var en kall lokal som eldades sparsamt. Ägare var Gustav Svensson. Rolf Eriksson skötte tryckeriet. Idag är sidobyggnaden riven och tryckeriets utrustning såld till privatpersoner i Lidköping.

24. Gulf bensinstation låg här och drevs av Einar Lundgren. Den gamla banvaktstugan blev busscafé. Här låg även telegraf och telefonstationen. Numera finns här bensinstationen Q-Star. Banvaktstugan uppfördes 1866 på denna plats och användes till slutet av 1920-talet. Det var busscafé 1939-1962. Telegraf- och telefonstation fanns här 1911 till 1930-talet.

Foto: Anders Flood

25. Hotellet. Först var det en liten byggnad för att järnvägsbyggare skulle kunna äta. Järnvägen invigdes 17 maj 1867. Sen byggdes huset till med en andra våning på 1900-talet. Ett torn byggdes till på 1920-talet. Det var en praktfull byggnad som tyvärr kostade

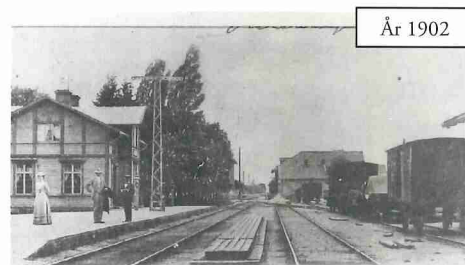
för mycket att renovera. Tornet togs senare bort och hela huset revs 1991. Idag finns Kulturhuset på denna plats.

26. Kulturhuset har bibliotek, café samt evenemangslokal och undervisningslokaler. Huset är vitt och byggdes på torget. Invigningen var 8 september 2012.

Innan Kulturhuset byggdes fanns här kommunhus och bibliotek. År 1960-1991 var det även polishus i en del av byggnaden. I en särskild byggnad utmed Oskarsgatan var det brandstation år 1910-1931.

27. Stationshuset var en träbyggnad i två våningar och byggdes 1867 då järnvägen invigdes. Det nuvarande stationshuset byggdes 1942.

28. Folkskolan/Oskarsskolan byggdes 1912. Här fanns sex lektionssalar och ett kommunbibliotek 1914-1956. Idag finns här museum, Spöket i Grästorp samt bostad.

29. Nisse Larssons snickeri byggdes 1915 och låg bredvid museet på Velandagatan. Han gjorde vackra möbler och klockfodral. Nu är det matservering - Växthus Oskar - i lokalen.

30. Härnelius villa.

Mangårdsbyggnaden är från 1875.

J.E.Härnelius blev ägare 1933.

Mangårdsbyggnaden till Stora Västölet uppfördes omkring 1875. Härnelius var överlärare på Oskarsskolan samt organist i Grästorps kyrka.

31. Centralskolan ligger i Thunbergs Lunne och byggdes 1961.

Idrottsplatsen iordningställdes 1952. Grästorp fick en konstfrusen isbana 1967 och ishallen byggdes 1979. Tennishallen och Åse Viste hallen (den stora bollhallen) byggdes 2005.

32. Försörjningshemmet (Grästorps första ålderdomshem) byggdes omkring 1912 och låg på Bergsgatan 20 och är numera ombyggd till bostadshus. På Badgatan fanns den gamla fattigtugan.

33. Väderkvarnen köptes in 1925 av Åse och Viste hembygdsförening, som fortfarande äger den. Den har tidigare stått i Särestad. Det är en så kallad holkkvarn från 1700-talet.

34. Missionshuset fanns uppe på Marknadsberget. Från början var det en mindre byggnad som nykterhetslogen Ärans sköld köpte av A.F. Jonzén i Tengene och flyttade hit år 1900. Ordenshuset byggdes om i flera omgångar. Biografen Lilla Bio fanns här 1942-1954. Runt

Marknadstorget stod marknadsstånd. Här hölls årliga kreatursmarknader. Insprängt i berget fanns skyddsrum från andra världskriget. Sedan 2011 finns lägenheter här på Marknadsberget.

35. Grästorps kyrka är byggd 1915, på det Kornhallsberget. Kyrkan har drag av både medeltid, nyromantik och jugendstil. Långhuset byggdes i oputsat tegel och med högt takfall. Altartavlan har motivet Kristi himmelsfärd. Korets väggar har målats med schabloner. Målade slingor och band löper runt väggar och fönsterbågar. Tornuret tillkom 1947. År 1972 installerades ett nytt orgelverk.

Foto: Ebba Järpedal

Vid kyrkan finns en minnessten som är geologiskt intressant. Den är från grunden av kyrkskolan och av urberg och typen ögongnejs, lokalt kallad kornhall på grund av klumpar av hårdare bergart som gör att ytan ser rugglig/kornig ut.

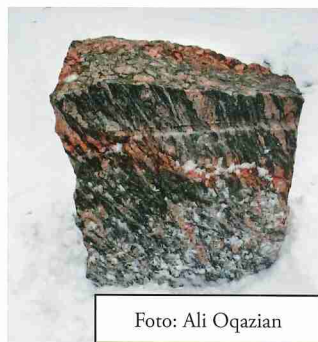

Foto: Ali Oqazian

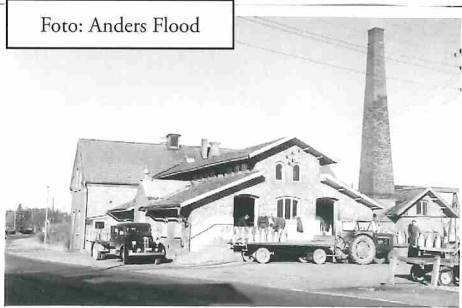
36. Kyrkskolan var Grästorps första skolhus uppförd 1885 och avsedd till småskola och 1889 blev det även folkskola. År 1912 flyttades undervisningen till den nybyggda folkskolan (Oskarsskolan). I mitten av 1930-talet blev det småskola igen. Fram till 1947 fanns det bara en skolsal och därefter två. Kyrkskolan såldes 1988 till Tengene församling. Det var förskola och lekskola här. Huset brann ner till grunden 2008.

37. Åse och Viste centralmejeri

fanns tidigare där nuvarande Hemköp ligger. Det uppfördes 1897. Många hämtade sitt vatten här långt fram på 1960-talet eftersom mångas kranvatten smakade salt.

Foto: Anders Flood

38. Smedja byggdes 1904 och låg på andra sidan Södergatan. Det var bilverkstad här 1922. Den revs 1972 och här är idag parkeringsplats.

39. Handelsträdgården finns nere vid Nossan i samhällets västra kant. Där har det varit trädgårdsmästeri redan på 1700-talet och därefter i omgångar.

40. Kallbadhus låg vid Nossan från sekelskiftet 1900 till slutet av 1940-talet. Det kostade 5 öre att använda badet.

Grästorps Konserthus finns längs Södergatan/Rv47 och byggdes 1992.

Där finns även en konserthuspaviljong, samlingslokaler, konferensrum och servering. Tidigare fanns på platsen Thunblads möbelaffär.

Kontakt:

Kulturhuset (besöksadress Oskarsgatan 25, vid torget):

Biblioteket

Telefon: 0514-580 30

E-post: kundtjanst.biblioteket@grastorp.se

Turistinformation

Telefon: 0514-100 80

E-post: grastorpsturistforening@gmail.com

Kommunens Hus (besöksadress Jon Jespersgatan 28):

Medborgarkontoret

Telefon: 0514-582 30

E-post: medborgarkontoret@grastorp.se

Folkhälsoplanerare Mona Wesslén

Telefon: 0514-581 18

E-post: mona.wesslen@grastorp.se

Informationschef Victoria Hallqvist

Telefon: 0514-581 26

E-post: victoria.hallqvist@grastorp.se

www.grastorp.se

Ett särskilt tack till Skaraborgsleder samt Leif Andersson, Kenneth Wulcan, Monia och Bengt-Erik Persson samt Anne-Marie Bengtsson för hjälp med historiekunskaper och bilder!

 Grästorps kommun

*Folkhälsorådet
Grästorp*